

ZARZĄDZENIE Nr 2020/2017
PREZYDENTA MIASTA KRAKOWA
z dnia 11.08.2017 r.

w sprawie przyjęcia i przekazania pod obrady Rady Miasta Krakowa projektu uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie zmian nazw ulic.

Na podstawie art. 30 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 446, 1579, 1948, z 2017 r. poz. 730, 935) zarządza się, co następuje:

§ 1. Postanawia się przyjąć i przekazać pod obrady Rady Miasta Krakowa projekt uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie zmian nazw ulic.

§ 2. Wykonanie zarządzenia powierza się Sekretarzowi Miasta.

§ 3. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

UCHWAŁA NR
RADY MIASTA KRAKOWA
z dnia

w sprawie zmian nazw ulic

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 13 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 446, 1579, 1948, z 2017 r. poz. 730, 935) oraz art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 744, z 2017 r. poz. 1389) uchwala się co następuje:

§ 1. Zmienia się następujące nazwy ulic:

- 1) ul. Emila Dziedzica na ul. Marka Eminowicza /wg PESEL ul. Eminowicza/
- 2) ul. Franciszka Kajty na ul. prof. Henryka Wereszyckiego /wg PESEL ul. Profesora Wereszyckiego
- 3) ul. Zygmunta Młynarskiego na ul. Marka Nawary /wg PESEL ul. Nawary/
- 4) ul. Lucjana Szenwalda na ul. Wisławy Szymborskiej /wg PESEL ul. Szymborskiej/
- 5) ul. Janka Szumca na ul. Wiktora Zina /wg PESEL Zina/
- 6) ul. Jana Szwai na ul. prof. Władysława Konopczyńskiego /wg PESEL ul. Profesora Konopczyńskiego/

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Krakowa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Małopolskiego.

Uzasadnienie

W dniu 2 września 2016 r. weszła w życie ustawa o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 744, z 2017 r. poz. 1389). Zgodnie z art. 1 powyższej ustawy nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, w tym dróg, ulic, mostów i placów, nadawane przez jednostki samorządu terytorialnego nie mogą upamiętniać osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących komunizm lub inny ustrój *totalitarny*, ani w inny sposób takiego ustroju propagować.

Za propagujące komunizm (zgodnie z art. 1 ust. 2 ustawy) uważa się także nazwy odwołujące się do osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących represyjny, autorytarny i niesuwerenny system władzy w Polsce w latach 1944-1989.

Wskazane w projekcie uchwały nazwy ulic w ocenie Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu Oddział w Krakowie oraz projektodawcy podlegają normom art. 1 ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej. Zmiany nazw ulic uzyskały akceptację Zespołu ds. Nazewnictwa Komisji Kultury i Ochrony Zabytków Rady Miasta Krakowa, decydującego wstępnie z upoważnienia Komisji w tego typu sprawach.

Uchwała nie spowoduje wzrostu bezpośrednich kosztów związanych z oznakowaniem zmienionych ulic dla Urzędu Miasta Krakowa.

Zgodnie z art. 5 ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej pisma oraz postępowania sądowe i administracyjne w sprawach dotyczących ujawnienia w księgach wieczystych oraz uwzględnienia w rejestrach, ewidencjach i dokumentach urzędowych zmiany nazwy dokonanej na podstawie ustawy są wolne od opłat.

Zmiana nazwy dokonana na podstawie ustawy nie ma również wpływu na ważność dokumentów zawierających nazwę dotychczasową.

Biografie zmienianych patronów

Emil Dziedzic ps. „Emil” (1914-1943) - działacz komunistyczny, publicysta, poeta, członek władz Polskiej Partii Robotniczej w Krakowie i na Podkarpaciu.

Pochodził z podkrakowskiej wsi Ochmanowa. Początkowo był członkiem radykalnych młodzieżowych organizacji wiejskich. Na początku lat trzydziestych XX w. został członkiem konspiracyjnej, stalinowskiej Komunistycznej Partii Polski. W tym czasie KPP prowadziła konspiracyjną działalność antypaństwową na rzecz Związku Sowieckiego i ruchu komunistycznego. Żądała oderwania od Polski zarówno ziem wschodnich, jak i Pomorza oraz Górnego Śląska, a z pozostałej części kraju zamierzała stworzyć polską republikę sowiecką. W uchwałach VI Zjazdu KPP z 1932 r. stwierdzano: Imperializm Polski ustanowił swe panowanie na Górnym Śląsku na mocy imperialistycznego traktatu wersalskiego, przez zdławienie walki rewolucyjnej proletariatu górnośląskiego, przez oszustwo plebiscytowe, przez rozpętanie nacjonalistycznej antyniemieckiej nagonki [...]. KPP walczy o prawo każdego narodu ujarzmionego przez imperializm polski do całkowitego samookreślenia, aż do oderwania się od państwa polskiego [...]. KPP mobilizuje masy pracujące na Górnym Śląsku, jak również na Pomorzu [Gdańskim] do walki z uciskiem narodowym ludności niemieckiej pod hasłem praw do samookreślenia, aż do oderwania od Polski [...]. W stosunku do Górnego Śląska i Pomorskiego Korytarza proletariat polski przekreśli orzeczenia

imperialistycznych traktatów i zapewni ludności tych ziem prawo samookreślenia, aż do oderwania od Polski.

W stosunku do Gdańska KPP zwalcza narzucone mu jarzmo Polski i Ligi Narodów, zwalcza aneksjonistyczną politykę imperializmu polskiego i uznaje prawo ludności gdańskiej, siłą oderwanej od Niemiec, do ponownego złączenia się z Niemcami. Sowieckie władze Międzynarodówki Komunistycznej (Kominternu) zdecydowały o zmianie haseł programowych dopiero w 1935 r. Wtedy również w KPP rozpoczęto upowszechnianie haseł jednolitofrontowych, ale już w 1938 r. partia została przez Komintern rozwiązana.

Będąc pracownikiem tartaku w Sanoku, Dziedzic został na cztery miesiące aresztowany za działalność agitacyjną. Po przeniesieniu się do Krakowa nadal prowadził działania związane z propagowaniem haseł stalinowskich. Kontaktował się między innymi z sekretarzem KPP

w Podgórzu, Jakubem Grodowskim, brał też udział w strajkach i demonstracjach. Podobnie jak inni komuniści kolportował druki gloryfikujące (totalitarny) system sowiecki. Pracę organizacyjną z ramienia KPP prowadził również w miejscowościach podkrakowskich.

Po wybuchu wojny w 1939 r. przedostał się do Lwowa, aby włączyć się w działalność propagandową i organizacyjną na rzecz władz okupacyjnych na obszarach zajętych przez Związek Sowiecki. Publikował na łamach kolaboracyjnych gazet komunistycznych, takich jak „Czerwony Sztandar” i „Nowe Widnokreśi”.

Po ataku Niemiec na ZSRS wrócił do Krakowa. W miastach Małopolski próbował tworzyć struktury Związku Robotniczo-Chłopskiego. Zaangażował się także w redagowanie konspiracyjnego pisma komunistycznego „Polska Ludowa”, propagującego sowiecką ideologię. Po wysłaniu z Moskwy do okupowanego kraju grupy dywersyjnej, która na polecenie Stalina miała odbudować partię komunistyczną, Dziedzic wraz z grupą wydającą i kolportującą „Polską Ludową” znalazł się w Polskiej Partii Robotniczej (PPR). W różnych częściach Małopolski zajął się tworzeniem komórek stalinowskiej konspiracji, w ramach zarówno PPR, jak też jej zbrojnej bojówki, czyli Gwardii Ludowej, przy czym uczestniczył w akcjach dywersyjnych GL. Do maja 1942 r. pozostawał sekretarzem PPR okręgu jasielsko-gorlickiego (Komitetu Okręgowego PPR Podkarpacie).

Po powrocie do Krakowa wszedł w skład miejscowego Komitetu Obwodowego PPR. Redagował peerelowski organ prasowy „Trybunę Ludu”. 21 września 1943 r. został aresztowany podczas konspiracyjnego spotkania w Borku Fałęckim i rozstrzelany przez Niemców 15 października tegoż roku.

Franciszek Kajta był powojennym aktywistą komunistycznym, działaczem krakowskiej PPR, założycielem koła tej partii w Łuszczarni Ryżu i Młynów w Krakowie.

10 lipca 1946 r. został zabity wraz z żoną. Ani w okresie PRL, ani później wydarzenie to nie zostało wyjaśnione. Nie ustalono, kto był sprawcą zabójstwa ani dlaczego do niego doszło.

Ze względów propagandowych Kajtów ogłoszono osobami poległymi w walce o utrwalenie władzy ludowej. Franciszek Kajta został uhonorowany przez władze peerelowskie, które uczyniły go patronem jednej z ulic Krakowa, jako działacza partii komunistycznej.

Zygmunt Młynarski (1904-1963) - działacz komunistyczny, wykładowca, dyrektor Instytutu Polsko-Radzieckiego.

Urodził się w Demblinie koło Dąbrowy Tarnowskiej. W 1920 r. brał udział w walkach o Lwów, a później w III powstaniu śląskim. Od 1923 r. studiował historię na Uniwersytecie Jagiellońskim. W czasie studiów działał w środowisku lewicy akademickiej. Był członkiem zarządu Niezależnego Związku Akademickiej Młodzieży Socjalistycznej „Życie”.

W 1924 r. został działaczem Komunistycznej Partii Robotniczej Polski (KPRP, od 1925 roku KPP). Jako zawodowy funkcjonariusz partii, utrzymywany z funduszy

Międzynarodówki Komunistycznej (Kominternu) z siedzibą w Moskwie, nielegalnie przedostał się do Polski

i objął w konspiracyjnej KPRP funkcję sekretarza Komitetu Dzielnicowego Kraków Płaszów oraz został członkiem Egzekutywy Komitetu Okręgowego KPP (KO KPP). W 1928 roku z ramienia KPP został oddelegowany do prowadzenia działalności wśród górników w okolicach Jaworzna. Na krótko został aresztowany. Od 1929 r. współpracował z Wydziałem Rolnym KO KPP, a także pomagał przy redagowaniu pisma „Samopomoc Chłopska”. Jednocześnie publikował rozmaite prace i artykuły, propagując ideologię komunistyczną.

W latach 1930-1931 pełnił funkcję sekretarza okręgu Międzynarodowej Organizacji Pomocy Rewolucjonistom - MOPR (struktury będącej jednym z elementów oddziaływania bolszewików na społeczeństwa w innych krajach). Ścisłe współpracował z Wydziałem Propagandy KO KPP.

Podczas wojny w latach 1939-1944 przebywał w Rumunii. W czerwcu 1945 r. powrócił do Polski i został aktywistą komunistycznej Polskiej Partii Robotniczej, a następnie Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Ukończył Szkołę Partyjną przy KC PZPR. Był członkiem Komitetu Wojewódzkiego PPR i PZPR w Krakowie. W 1950 r. został pierwszym prezesem Zarządu Głównego Towarzystwa Wiedzy Powszechnej. Działał w Towarzystwie Przyjaźni Polsko-Radzieckiej. Był twórcą i pierwszym dyrektorem Instytutu Polsko-Radzieckiego (1952-1957), instytucji ukierunkowanej na kształcenie kadry wykładowców propagujących ustrój sowiecki. W 1954 r. został profesorem Uniwersytetu Warszawskiego. Na początku lat sześćdziesiątych XX w. był kierownikiem Zakładu ZSRR i Krajów Demokracji

Ludowej w podporządkowanym władzom centralnym Polskim Instytucie Spraw Międzynarodowych.

Zmarł 5 grudnia 1963 r. w Warszawie.

Lucjan Szenwald (1909-1944) - działacz komunistyczny, członek Komunistycznej Partii Polski, żołnierz Armii Czerwonej i I Dywizji Piechoty im. T. Kościuszki, wykładowca w Szkole Oficerów Polityczno-Wychowawczych, komunistyczny publicysta i poeta.

Urodził się w Warszawie. W latach 1919-1926 uczęszczał do gimnazjum, a po zdaniu matury rozpoczął jesienią 1926 r. studia filologiczne na Uniwersytecie Warszawskim, których jednak nie ukończył. Od 1926 do 1933 r. związany był z grupą poetycką Kwadryga. Już wówczas wyraźnie fascynowała go ideologia komunistyczna, co znajdowało odbicie w jego utworach. W 1930 r. wstąpił do Komunistycznego Związku Młodzieży Polskiej, a dwa lata później (1932) został członkiem Komitetu Dzielnicowego Komunistycznej Partii Polski na Powiślu. W marcu 1937 roku aresztowany po raz pierwszy przez policję za działalność antypaństwową. Do 1939 roku pozostawał pod stałym nadzorem władz.

Po wybuchu II wojny światowej znalazł się na terenach okupowanych przez Armię Czerwoną. We Lwowie związał się z kolaborującą z Sowietami grupą polskich komunistów, na czele której stała Wanda Wasilewska. Na łamach „Czerwonego Sztandaru”, polskojęzycznego organu Komunistycznej Partii (bolszewików) Ukrainy, publikował propagandowe artykuły, uczestniczył również w propagowaniu wśród Polaków stalinowskiego modelu totalitaryzmu (pracował między innymi we Lwowskim Obwodowym Radiokomitecie). Działania te podejmował, mając świadomość dokonywanych przez władze sowieckie zabójstw i masowych deportacji setek tysięcy Polaków z ziem wschodnich Rzeczypospolitej w głąb ZSRS - do łągów i na stepy Kazachstanu.

W czerwcu 1941 r. zgłosił się na ochotnika do Armii Czerwonej, w której służył do 1943 r. Następnie został skierowany do formowanej przez Sowietów przy Armii Czerwonej I Dywizji Piechoty im. T. Kościuszki, gdzie początkowo pełnił funkcję łącznika sztabowego, a następnie kronikarza. Jednocześnie przez cały czas pisał agitacyjną poezję, w której między innymi atakował legalny Rząd RP na Uchodźstwie, a także gen. Władysława Andersa, który

ewakuował polskie wojsko z ZSRS do hanu. Uczestniczył w bitwie pod Lenino, za co został przez Zygmunta Berlinga odznaczony Krzyżem Walecznych, a ponadto sowieckim Orderem Czerwonej Gwiazdy. Od 1944 r. kontynuował indoktrynację polityczną polskich żołnierzy, będąc w stopniu kapitana wykładowcą w Szkole Oficerów Polityczno-Wychowawczych.

Zginął 22 sierpnia 1944 r. w wypadku samochodowym koło Kurowa pod Lublinem.

Jan Szumiec ps. „Granik” (1916-1944) - działacz komunistyczny, członek władz Polskiej Partii Robotniczej i Gwardii Ludowej w Krakowie.

Urodził się w Płaszowie pod Krakowem. Początkowo działał w tzw. Czerwonym Harcerstwie. W wieku 18 lat (1934) wstąpił do Komunistycznego Związku Młodzieży Polskiej (KZMP), organizacji młodzieżowej związanej z Komunistyczną Partią Polski, która podporządkowana była stalinowskiemu strukturalizmowi Międzynarodówki Komunistycznej (Kominternu) z siedzibą w Moskwie. W tym czasie KPP prowadziła konspiracyjną działalność antypaństwową na rzecz Związku Sowieckiego i ruchu komunistycznego. Żądała oderwania od Polski zarówno ziem wschodnich, jak i Pomorza oraz Górnego Śląska, a z pozostałej części kraju zamierzała stworzyć polską republikę sowiecką. W uchwałach VI Zjazdu KPP z 1932 roku stwierdzono: Imperializm Polski ustanowił swe panowanie na Górnym Śląsku na mocy imperialistycznego traktatu wersalskiego, przez zdławienie walki rewolucyjnej proletariatu górnośląskiego, przez oszustwo plebiscytowe, przez rozpętanie nacjonalistycznej antyniemieckiej nagonki [...]. KPP walczy o prawo każdego narodu ujarzmionego przez imperializm polski do całkowitego samookreślenia, aż do oderwania się od państwa polskiego [...]. KPP mobilizuje masy pracujące na Górnym Śląsku, jak również na Pomorzu [Gdańskim] do walki z uciskiem narodowym ludności niemieckiej pod hasłem praw do samookreślenia, aż do oderwania od Polski [...]. W stosunku do Górnego Śląska i Pomorskiego Korytarza proletariatus polski przekreśli orzeczenia imperialistycznych traktatów i zapewni ludności tych ziem prawo samookreślenia, aż do oderwania od Polski. W stosunku do Gdańska KPP zwalcza narzucone mu jarzmo Polski i Ligi Narodów, zwalcza aneksjonistyczną politykę imperializmu polskiego i uznaje prawo ludności gdańskiej, siłą oderwanej od Niemiec, do ponownego złączenia się z Niemcami. Sowieckie władze Międzynarodówki Komunistycznej (Kominternu) zadecydowały o zmianie haseł programowych dopiero w 1935 r. Wtedy również w KPP rozpoczęto upowszechnianie haseł jednolitofrontowych, ale już w 1938 r. partia została przez Komintern rozwiązana.

Szumiec był jednym z aktywistów międzywojennej konspiracji komunistycznej w Krakowie. Współorganizował uzbrojone w pałki grupy, które wykorzystywano do ochraniań demonstracji i pochodów, a także do bójek z przeciwnikami politycznymi. Kilkakrotnie był aresztowany, w tym za kolportaż antypaństwowych druków komunistycznych. Jednocześnie działał w oficjalnych strukturach Czerwonego Harcerstwa, co było zgodne z taktyką KPP, która starała się przenikać do organizacji jawnie działających w celu ich zdominowania. W 1937 r. Szumiec wraz z Józefem Marcikiem założyli struktury Czerwonego Harcerstwa w Jugowicach. Wakacyjne obozy wykorzystywano do propagowania wśród młodzieży ideologii komunistycznej.

W latach 1936-1937, zgodnie z sowieckimi wytycznymi opracowanymi dla ruchu komunistycznego, Szumiec werbował ochotników do udziału w wojnie domowej w Hiszpanii.

Po wybuchu II wojny światowej należał do grona nieformalnych przywódców grupy komunistycznych działaczy młodzieżowych, którzy utrzymywali luźne kontakty z innymi ośrodkami konspiracji komunistycznej zarówno w Krakowie, jak i w Warszawie. Mimo tragicznych doświadczeń polskiego społeczeństwa żyjącego pod okupacją sowiecką, przedstawiciele tej grupy nadal rozpowszechniali sowieckie i komunistyczne materiały propagandowe. Po ataku Niemiec na ZSRS środowisko to utworzyło krakowską komórkę

tw. Związku Walki Wyzwoleńczej, który zajmował się między innymi powielaniem sowieckiej i komunistycznej propagandy.

Po przybyciu do Krakowa na początku 1942 r. emisariuszy sowieckiej grupy dywersyjnej, przerzuconej do okupowanego kraju z Moskwy, z poleceniem Stalina, by odbudować partię komunistyczną pod nazwą Polska Partia Robotnicza (PPR), Szumiec w ramach jej struktur sformował ze swoich ludzi odrębną *dzielnicę młodzieżową*. Nowa partia miała być jednym z narzędzi polityki ZSRS wobec Polski. Szumiec był członkiem gremiów kierowniczych PPR w Krakowie: wchodził w skład trójki kierowniczej *pepeerowskiej*

tw. *dzielnicy Zachód* (lewobrzeżny Kraków), następnie trójki kierowniczej Okręgu PPR, a w końcu Obwodowego Komitetu PPR.

We współpracy z przybyłym do Krakowa sowieckim dywersantem Leonidem Czetyrką, Szumiec organizował grupy Gwardii Ludowej, zbrojnej bojówki PPR. W ramach tych działań utworzono w Jugowicach grupę GL do zadań dywersyjnych. Z czasem Szumiec został dowódcą obwodu komunistycznej GL w Krakowie.

6 stycznia 1944 r. został aresztowany przez Niemców i wiosną tegoż roku rozstrzelany w Płaszowie.

Jan Szwaja ps. „Siekiera” (1904-1943) - działacz komunistyczny, dowódca okręgu miechowskiego komunistycznej Gwardii Ludowej.

Przed wojną był wiejskim nauczycielem i działaczem stalinowskiej konspiracji w ramach Komunistycznej Partii Polski. Po wybuchu wojny mieszkał w Uniejowie pod Miechowem, gdzie utrzymywał kontakt ze środowiskami komunistycznymi.

Po przekazaniu przez członków grupy dywersyjnej Marcelego Nowotki polecenia z Moskwy w sprawie tworzenia struktur partii komunistycznej pod nazwą Polska Partia Robotnicza (PPR), Szwaja zaczął organizować lokalne komórki *pepeerowskie* oraz bojówki zbrojne GL w okolicach Miechowa i Pińczowa.

Gwardia Ludowa PPR była całkowicie podległa ośrodkom dowódczym w ZSRR, podejmując działania zbrojne wynikające z aktualnej oceny sytuacji militarno-politycznej dokonywanej przez władze sowieckie. To one wydawały rozkazy oraz podejmowały decyzje organizacyjne i personalne (łącznie z obsadzaniem najważniejszych stanowisk dowódczych).

Latem 1942 r. Szwaja został mianowany *dowódcą okręgu miechowskiego GL*. W 1943 roku utworzył tam kilkunastoosobowy polsko-rosyjsko-żydowski oddział dywersyjny o nazwie „Mnich” (później przemianowany na „Młot”) i objął nad nim dowództwo. W lutym 1943 r. został ciężko ranny po wybuchu granatu, który do ziemianki wrzucił jeden z członków oddziału.

We wrześniu 1943 r. „Siekiera” ponownie stanął na czele oddziału dywersyjnego. Jego grupa, podobnie jak inne grupy GL na ziemi miechowskiej, systematycznie napadała na okoliczne polskie dwory ziemiańskie, w tym również na domy osób wspierających podziemie niepodległościowe, czemu to ostatnie starało się przeciwstawiać. Dochodziło do starć zbrojnych, w których udział brali również ludzie Szwai. 19 grudnia 1943 r. na wracającą po napadzie na majątek pod Wodzisławiem grupę GL, dowodzoną przez „Wąską Ruskiego”, uderzył polski oddział podziemia niepodległościowego. W wyniku starcia część grupy uległa rozproszeniu. Niespełna dwa tygodnie później, 27 grudnia 1943 r., w wyniku zdrady jednej ze współtowarzyszek, Szwaja został zabity w Młodzawach przez żandarmów niemieckich.

Marek Eminowicz (1933-2013), historyk, wieloletni nauczyciel w V Liceum Ogólnokształcącym im. Augusta Witkowskiego, legendarny wychowawca młodzieży krakowskiej.

Urodził się w znanej krakowskiej rodzinie o ormiańskich korzeniach. Najwybitniejszym jego przodkiem był Wincenty Eminowicz, powstaniec styczniowy i pierwszy szef krakowskiej straży pożarnej. W 1950 r. roku, jako 16-letni uczeń Gimnazjum im. Jana III Sobieskiego, założył wraz z kolegami tajny Związek Walczącej Młodzieży Polskiej. Po dwóch latach organizacja ta została wykryta przez Urząd Bezpieczeństwa, jej członkowie

aresztowani i skazani. Eminowicz spędził kilka lat w obozie w Jaworznie. Po wyjściu na wolność ukończył studia historyczne na Uniwersytecie Jagiellońskim, po czym podjął pracę nauczycielską. Najdłużej uczył historii w V Liceum Ogólnokształcącym im. Augusta Witkowskiego

w Krakowie. Wielokrotnie dyrekcja tej szkoły była naciskana przez władze komunistyczne, aby go zwolnić, gdyż był niepokornym historykiem, patriotą, niestosował się do zaleceń politycznych. Przekazywał wiedzę historyczną z wielką pasją, często w niekonwencjonalny sposób. Uczył w szkole i poza nią, zabierał uczniów na wakacyjne wędrowki po górach, do muzeów, na wyprawy zagraniczne do dalekich zakątków Europy. Jego wychowankowie uwielbiali go, przyjaźnili się z nim wiele lat po maturze. Wielu jego uczniów zostało nauczycielami, co w czasach deprecjacji i pauperyzacji tego zawodu nie było łatwym wyborem. Wychował kilka tysięcy uczniów, aktywnych potem w różnych dziedzinach kultury, nauki, polityki, między innymi: Grzegorza Turnaua, Alicję Bachledę-Córuś, Roberta Makłowicza, Małgorzatę Szumowską, prof. Andrzeja Nowaka, senatora Piotra Boronia, ks. Leszka Garstkę, redaktorów Przemysława Osuchowskiego, Michała Okońskiego i Wojciecha Bononowicza, aktora Rafała Dziwisza, wielu, wielu innych. Był społecznikiem, działał w harcerstwie, PTTK, ochronie zabytków, wielu stowarzyszeniach od kombatanckich po absolwenckie. Stał się legendą krakowskiej pedagogii. Poświęcono mu książkę wspomnieniową pt. *Lubię swoje wady* oraz film dokumentalny *Emin*.

Prof. Henryk Wereszycki, ur. 13 grudnia 1898 r. we Lwowie, syn Mikołaja Hankiewicza i Rozalii z domu Altenberg, wychowywał się we Lwowie, pod opieką matki i ojczyma Jakuba Vorzimmera, którego nazwisko nosił do 1923 r. Wówczas zmienił nazwisko na Henryk Wereszycki. Podczas I wojny światowej służył w 1. Pułku Artylerii Legionów Polskich, następnie był członkiem POW. Podczas wojny polsko-bolszewickiej służył w Wojsku Polskim. W trakcie służby został urlopowany i podjął studia na Uniwersytecie im. Jana Kazimierza we Lwowie, na Wydziale Historycznym. Po zakończeniu wojny kontynuował studia, a następnie podjął pracę na tejże uczelni. Przed wybuchem II wojny światowej pracował również jako nauczyciel historii, a także jako naukowiec w Instytucie Badań Najnowszej Historii Polski w Warszawie. 3 września 1939 r. został powołany do wojska i zakończył walkę w SGO „Polesie”, uczestnicząc w bitwie pod Kockiem. Okres II wojny światowej spędził w niemieckich obozach jenieckich. Po powrocie do kraju od 1947 r. pracował na Uniwersytecie Wrocławskim, a od 1956 r. był pracownikiem naukowym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Często wyjeżdżał za granicę m.in. z powodu prowadzenia intensywnych badań naukowych. Publikował pod pseudonimem w „Tygodniku Powszechnym”, a w 1978 r. podpisał deklarację założycielską Towarzystwa Kursów Naukowych. Zmarł 27 lutego 1990 r. w Krakowie. Został pochowany na Cmentarzu Rakowickim.

Marek Stanisław Nawara (ur. 18 kwietnia 1956 r. w Krakowie, zm. 25 maja 2011 r. w Batowicach) – polski polityk, samorządowiec, poseł na Sejm III kadencji, marszałek województwa małopolskiego w latach 1998–2002 i ponownie od 2006 do 2010.

Ukończył w 1980 studia magisterskie na Wydziale Metali Nieżelaznych na Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, następnie w 1997 r. studium podyplomowe zarządzanie firmą na Uniwersytecie Jagiellońskim. W latach 80 pracował jako zastępca kierownika zakładu badań metali i powłok w Ośrodku Badawczo-Rozwojowym Przemysłu Wytwarzania Metalowych „Polmetal”.

W latach 1990–1998 był wójtem oraz radnym gminy Zielonki (początkowo z ramienia krakowskiego Komitetu Obywatelskiego). Reprezentował gminę w sejmiku samorządowym województwa krakowskiego, w którym pełnił funkcję przewodniczącego. W wyborach w 1993 r. bez powodzenia ubiegał się o mandat poselski z listy BBWR. W 1997 r. został wybrany posłem na Sejm III kadencji z listy Akcji Wyborczej Solidarność. Zrezygnował z mandatu,

gdy w listopadzie 1998 r. po raz pierwszy objął stanowisko marszałka województwa małopolskiego. Funkcję tę sprawował do 2002 r., będąc w tym samym czasie radnym sejmiku małopolskiego.

W 1999 został współprzewodniczącym Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego. W pierwszej połowie 2000 r. przewodniczył Konwentowi Marszałków RP, był też przewodniczącym Komitetu Sterującego Kontraktu Wojewódzkiego oraz Komitetów Sterujących Programów Pomocowych Unii Europejskiej i Banku Światowego. W 2002 r. powołał lokalne ugrupowanie Wspólnota Małopolska, z listy którego uzyskał po raz drugi mandat radnego sejmiku.

W 2006 r. ponownie został wybrany na radnego (tym razem jako bezpartyjny kandydat z listy Prawa i Sprawiedliwości) i po raz drugi objął stanowisko marszałka województwa małopolskiego, stając na czele koalicji PiS-LPR-PSL. Gdy po kilku miesiącach liderzy PiS podjęli działania zmierzające do jego usunięcia z tej funkcji, razem z czterema innymi radnymi powołał w sejmiku klub radnych Wspólnoty Małopolskiej. W konsekwencji doszło do reorganizacji zarządu województwa i powstania nowej koalicji (WM-PSL-Platforma Obywatelska) z dominującą rolą PO i jednoczesnym utrzymaniem stanowiska marszałka przez Marka Nawarę.

Był członkiem Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa (SKOZK), pełnił funkcję przewodniczącego Małopolskiej Rady Innowacji.

20 lutego 2009 r. uległ wypadkowi na stoku w Alpach w Austrii, w wyniku czego doznał ciężkiego urazu głowy. Przez 35 dni pozostawał w śpiączce farmakologicznej, po wybudzeniu lekarze nie stwierdzili trwałego uszkodzenia pnia mózgu.

W 2010 r. prezydent RP Lech Kaczyński powołał go na członka Narodowej Rady Rozwoju. W tym samym roku bez powodzenia ubiegał się o reelekcję do sejmiku, a 2 grudnia tego samego roku na stanowisku marszałka województwa zastąpił go Marek Sowa. Marek Nawara zmarł 25 maja 2011. 1 czerwca 2011 r. został pochowany w Alei Zasłużonych na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie.

Wisława Szymborska (1923-2012) - poetka, eseistka, tłumaczka, krytyk literacki, felietonistka, członkini założycielka Stowarzyszenia Pisarzy Polskich (1989), członkini Polskiej Akademii Umiejętności (1995). W czasie okupacji niemieckiej przebywała w Krakowie, ucząc się na tajnych kompletach i w 1941 r. zdając maturę. W 1945 r. podjęła studia polonistyczne na Uniwersytecie Jagiellońskim, a następnie socjologiczne na tej uczelni, które przerwała. W latach 1947-1948 pełniła funkcję sekretarza czasopisma oświatowego „Światlica Krakowska”, publikując tam swoje wiersze. Współpracowała z „Dziennikiem Literackim” (1948-1950), „Echem Tygodnia” (1949), „Nową Kulturą” (1951-

1963), „Życiem Literackim" (1953-1968), a także z Polskim Radiem. Od 1950 r. należała do Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Za twórczość poetycką wyróżniona w 1952 r. nagrodą

w konkursie Ministerstwa Kultury i Sztuki, nagrodą Rady Narodowej Miasta Krakowa (1954 r.), Nagrodą Państwową (1955 r.). W 1953 r. podpisała „Rezolucję Związku Literatów Polskich w sprawie procesu krakowskiego", potępiającą oskarżonych w tzw. procesie kurii krakowskiej, w którym zapadły trzy wyroki śmierci, następnie zamienione na dożywotnie więzienie.

W okresie socrealizmu tworzyła utwory wychwalające ustrój komunistyczny, również utwory na cześć Stalina, Lenina i Bieruta. Po śmierci Stalina opublikowała wiersz „Ten dzień", w którym ubolewała nad śmiercią przywódcy ZSRR. W 1966 r. wystąpiła z PZPR w proteście przeciw usunięciu z partii Leszka Kołakowskiego. W 1975 r. podpisała „Memoriał 59", wyrażający protest przeciwko proponowanym zmianom w Konstytucji PRL, wprowadzającym zapis o kierowniczej roli PZPR i wiecznym sojuszu z ZSRR. Od 1985 r. publikowała wiersze w czasopiśmie „Arka". W 1996 r. otrzymała Nagrodę Nobla w dziedzinie literatury. Odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1955 r.) i Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1974 r.). Po 1989 r. odznaczona Złotym Medalem Zasłużonym Kulturze Gloria Artis (2005 r.) i Orderem Orła Białego (2011 r.).

Wisława Szymborska była od 8 marca 1975 r. inwigilowana przez Wydział III Służby Bezpieczeństwa KWMO/WUSW w Krakowie w ramach kwestionariusza ewidencyjnego, który następnie 7 stycznia 1976 r., w związku z podpisaniem przez nią w grudniu 1975 r. „Memoriału 59", został przekształcony w sprawę operacyjnego rozpracowania o kryptonimie „Liryka". Sprawa została zakończona 26 kwietnia 1977 r.

W przypadku potraktowania Wisławy Szymborskiej jako patrona nowej ulicy, Instytut Pamięci Narodowej nie będzie wnosził sprzeciwu w kontekście Ustawy z dnia 1 kwietnia

2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz.U. z 2016 r. poz. 744).

W listopadzie 2011 r. Wisława Szymborska przeszła poważną operację. Zmarła 1 lutego 2012 r. w swoim domu w Krakowie w czasie snu. Zgodnie z życzeniem noblistki została pochowana w rodzinnym grobowcu na cmentarzu Rakowickim w Krakowie.

Wiktor Zin (ur. 14 września 1925 r. w Hrubieszowie, zm. 17 maja 2007 r. w Rzeszowie) – polski architekt, profesor Politechniki Krakowskiej, generalny konserwator zabytków (1977–1981), prezes Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa; popularyzator wiedzy o historii sztuki polskiej, felietonista, autor programu telewizyjnego „Piórkiem i węglem”.

Wiktor Zin ukończył studia architektoniczne w Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. W 1952 uzyskał stopień doktora, w 1959 doktora habilitowanego, w 1967 tytuł profesora nadzwyczajnego, w 1979 profesora zwyczajnego.

Początkowo pracował jako asystent i adiunkt w krakowskiej Akademii Górniczo-Hutniczej (do 1949 r.), następnie w Politechnice Krakowskiej – jako adiunkt (1954–1959), docent (1959–1967) i profesor (1967). Kierował Instytutem Historii Architektury i Konserwacji Zabytków, w latach 1962–1967 był dziekanem Wydziału Architektury. Od 1962 r. pełnił funkcję dyrektora Instytutu Historii Architektury i Konserwacji Zabytków.

Obok pracy naukowej zajmował się także działalnością na rzecz miasta Krakowa oraz architektury i zabytków całego kraju. Był głównym architektem Krakowa (1958–64), kierownikiem badań Staromiejskiego Zespołu Krakowa (1960–1975), przewodniczącym Krakowskiej Komisji Konserwatorskiej (1970–1978), prezesem i wiceprezesem Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa.

W latach 1977–1981 piastował funkcję generalnego konserwatora zabytków w randze wiceministra kultury i sztuki. W latach 1978–1983 był przewodniczącym Międzyresortowej Komisji ds. Rewaloryzacji Zabytkowych Zespołów Miejskich. W latach 80. XX wieku wykładowca na uniwersytecie w Zagrzebiu. Członek Rady Stowarzyszenia Architektów Rzeczypospolitej Polskiej, Towarzystwa Opieki nad Zabytkami (1975–1983 jako prezes Zarządu Głównego), członek Meksykańskiej Akademii Architektury. W latach 1986–1989 był członkiem Ogólnopolskiego Komitetu Grunwaldzkiego. 28 stycznia 1998 r. Politechnika Krakowska przyznała mu tytuł *doktora honoris causa*.

Jako generalny konserwator zabytków zasłynął między innymi samowolną decyzją o natychmiastowym wywiezieniu Panoramy Raławickiej z magazynów muzealnych we Wrocławiu do nieprzygotowanych pomieszczeń w Warszawie w celu niedopuszczenia jej do ekspozycji we Wrocławiu, pod pretekstem zamiaru wyeksponowania jej w przyszłości w Raławicach.

Na początku lat 80 podpisał porozumienie o zwrocie w terminie do końca kwietnia 1982 r., wszystkich gdańskich obiektów sztuki znajdujących się w Muzeum Narodowym w Warszawie. Ustalony harmonogram zwrotów przerwał stan wojenny i dopiero w 1985 r. wróciły do Gdańska pierwsze zabytki, choć do dziś wiele pozostaje w Warszawie.

Wiktor Zin znany jest przede wszystkim jako gospodarz cyklu telewizyjnego *Piórkim i węglem*. Był także autorem cyklów „Klub pod Smokiem”, „Szperacze”, „Spotkanie z zabytkami”, „Dźwięk i linia”, „Być tutaj”, „Nad Niemnem, Piną i Prypecią” „Spotkanie z prof. Zinem”, „Sztuka patrzenia”, „Nasze korzenie”, „Opowieści domu rodzinnego”. Prowadził również audycje radiowe, m.in. „Półgłosem i ciszą” w Radio Bis.

Był także twórcą scenografii do spektakli i oper, autorem prac plastycznych (akwarele) oraz licznych publikacji naukowych, książkowych i prasowych.

Wiktor Zin pisał także poezję. W 2007 roku przekazał na ręce krakowskiej grupy Püdeli wiersz zatytułowany „Gdyby ryby”, do którego zespół skomponował muzykę. Pod koniec życia zajmował stanowiska prorektora Europejskiej Akademii Sztuk w Warszawie, kierownika Ogólnopolskiego Studium Konserwacji Zabytków Urbanistyki i Architektury przy Politechnice Krakowskiej, kierownika Katedry Historii Sztuki i Kultury Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, wykładowcy AGH w Krakowie oraz kanclerza kapituły odznaczenia „Polonia Mater Nostra est”.

Do końca życia był aktywny – zmarł nagle, gdy przygotowywał się do zajęć ze studentami Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, w której kierował Katedrą Dziedzictwa Kulturowego i Humanizacji Biznesu.

Prof. Władysław Konopczyński, ur. 26 listopada 1880 r. w Warszawie, syn Ignacego. Dzieciństwo spędził w Łodzi i Radomiu. Nauki pobierał w Warszawie. Od szóstej klasy należał do tajnego kółka samokształceniowego, będąc w nim bibliotekarzem, wykładowcą

i egzaminatorem z historii Polski. Kółko liczyło powyżej 40 osób i ponad 400 tomów zakazanych książek. Za namową rodziców podjął studia prawnicze na Cesarskim Uniwersytecie Warszawskim, a także studiował historię na Uniwersytecie im. Jana Kazimierza we Lwowie. Tam też obronił pracę doktorską, a habilitował się w 1911 r. na Uniwersytecie Jagiellońskim. W 1913 r. został docentem w Katedrze Historii Powszechnej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Lata 1914-1916 spędził w Szwecji. Był członkiem Ligi Narodowej od 1915 r., a następnie Związku Ludowo-Narodowego. Do 1939 r. był wiceprezesem Zarządu Okręgowego Stronnictwa Narodowego w Krakowie. Był członkiem Polskiej Akademii Umiejętności, a także inicjatorem i pierwszym redaktorem Polskiego Słownika Biograficznego. Należał również do szwedzkiej Vitterhets-Historie-och Antikvitets

Akademie. W 1939 r. objął funkcję dziekana Wydziału Filozoficznego, zachowując ją formalnie przez cały okres okupacji. Po wybuchu wojny pozostał w Krakowie, a od 6 listopada 1939 r. był więźniem m.in. KL Sachsenhausen-Oranienburg wraz z innymi profesorami krakowskich uczelni. Po zwolnieniu w lutym 1940 r. brał udział w tajnym nauczaniu, wykładając historię nowożytną na tajnym Uniwersytecie Jagiellońskim. Po wojnie powrócił do pracy na uniwersytecie. W 1948 r., oskarżany przez komunistyczne władze o publikacje „szowinistycznie obciążone” i przepojone „furią rasistowską”, został zmuszony do rezygnacji z pracy. Ostatnie lata życia spędził w posiadłości w Młynniku, chorując na niewydolność serca.